

# บทความวิชาการ

## กรอบความคิดเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง

รุ่งเทวินทร์ สัมพันธ์\*

สุรศักดิ์ ตรีชัย\*\*

### บทคัดย่อ

การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ ส่งผลให้การรักษาด้วยเคมีบำบัดเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา และเพิ่มโอกาสในการหายจากโรคมะเร็ง การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมาจากความต้องการของผู้ป่วยเองและเป็นการกลับไปโรงเรียนที่ไม่เหมือนเดิม เพราะผู้ป่วยมีข้อจำกัดในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ และต้องได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่อง ประสพการณ์การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง เชื่อมโยงไปสู่เหตุผลและความจำเป็นในการกลับไปโรงเรียน และผลของการกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด โดยอธิบายผ่านกรอบความคิดเชิงระบบที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและผลย้อนกลับ นำไปสู่การสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง รวมทั้งบทบาทของพยาบาลในการประเมินความต้องการการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง การติดต่อประสานงาน การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและบุคคลรอบข้าง ตลอดจนการช่วยเหลือสนับสนุนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่ต้องการกลับไปโรงเรียนให้สามารถกลับไปโรงเรียนได้สำเร็จ

**คำสำคัญ :** กรอบความคิดเชิงระบบ / การกลับไปโรงเรียน/ เคมีบำบัด/ ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง

วันที่รับบทความ: 2 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 8 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 23 สิงหาคม 256

\* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

\*\* ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: streenai@hotmail.com

## A Systematic Framework to Support the Returning to School During Chemotherapy of Adolescents With Cancer.

Rungtawin Samphan\*

Surasak Treenai\*\*

### ABSTRACT

---

Returning to school while undergoing chemotherapy is an important aspect that allows adolescents with cancer to resume their regular routines. This increases the likelihood of cancer recovery by supporting an ongoing, well-planned chemotherapy treatment. This process involves a modified approach to returning to school, as these individuals encounter challenges in their learning and participation in different activities, necessitating support from those around them. The purpose of this article is to explain the findings from research title “Experiences of returning to school during chemotherapy of adolescents with cancer.” The study explores the motivations and importance of resuming school activities, as well as its consequences while undergoing chemotherapy.

This is explained using a systematic framework which highlights the input factors, processes, outcomes, and feedback effects. The objective is to facilitate the return of adolescent cancer patients into school while undergoing chemotherapy. This involves nurses in assessing the patients' needs when returning to school, coordinating efforts, disseminating information to patients and those around them, and providing assistance and support to ensure a successful return to school.

**Keywords:** Systematic framework/ Returning to school/ Chemotherapy/ Adolescents with cancer

---

Article info: Received: February 02, 2023, Revised: May 08, 2023, Accepted: August 23, 2023

\* Lecturer, Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University. Email: rungtawinaom@gmail.com

\*\*Corresponding author, Assistance Professor, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University. Research Advisor. Email: streenai@hotmail.com

## บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ต้องการค้นหา พัฒนา และสร้างเอกลักษณ์แห่งตน มีการตั้งเป้าหมายและวางแผนอนาคตของชีวิต<sup>1</sup> เมื่อวัยรุ่นเจ็บป่วย ความเจ็บป่วยส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และทำให้วัยรุ่นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เพื่อบรรเทาความเจ็บป่วยหรือหายจากความเจ็บป่วยนั้น โดยเฉพาะโรคเรื้อรังที่รุนแรงและคุกคามชีวิตอย่างโรคมะเร็ง ในประเทศไทยพบอุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งในเด็กและวัยรุ่นประมาณ 900 คนต่อปี<sup>2</sup> โดยโรคมะเร็งที่พบมากในวัยรุ่น ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือดขาว (Leukemia) มะเร็งต่อมน้ำเหลือง (Lymphoma) และเนื้องอกในระบบประสาทส่วนกลาง (Central nervous system tumors) ซึ่งผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่องจนอาการของโรคสงบ<sup>3</sup> เคมีบำบัด คือการรักษาหลักที่สำคัญของโรคมะเร็งทั้ง 3 ชนิดนี้ โดยเป็นการรักษาที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลานาน 1-3 ปี หรือมากกว่า จนอาการของโรคมะเร็งสงบและหากได้รับเคมีบำบัดตามแผนการรักษาผู้ป่วยจะมีโอกาสหายขาดจากโรคมะเร็งได้ถึงร้อยละ 85<sup>4</sup>

การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด คือการที่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่กำลังรักษาด้วยเคมีบำบัดได้เดินทางไปโรงเรียนหนังสือ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เล่นกับเพื่อน ทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน ดูแลตนเองขณะอยู่ที่โรงเรียน<sup>5</sup> ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แตกต่างจากเมื่อครั้งก่อนป่วยและต่างจากวัยรุ่นสุขภาพดีคนอื่น ๆ โดยเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัด

ด้านสุขภาพและการรักษา โดยที่อาจเป็นการกลับไปใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ เข้าเรียนอย่างน้อย 1 คาบเรียน (1 ชั่วโมง) ต่อสัปดาห์ และอาจไม่ได้ไปโรงเรียนทุกวัน เนื่องจากต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหรือพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านในช่วงที่มีร่างกายอ่อนเพลียมาก การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งทุกราย และผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งส่วนใหญ่ไม่ได้ไปโรงเรียน<sup>6</sup> เนื่องจากหลังการได้รับเคมีบำบัดผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งจะเสี่ยงต่อการติดเชื้อและมีอาการอ่อนเพลีย<sup>7</sup> ทั้งพยาบาลและผู้ปกครองจึงต้องการให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งพักรักษาตัวให้ร่างกายแข็งแรง มีการเผื่อระวังและป้องกันการติดเชื้อ โดยการให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลหรือที่บ้าน หลีกเลี่ยงการไปในที่สาธารณะหรือสถานที่ที่มีผู้คนแออัด<sup>8</sup> ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง ทำให้ถูกจำกัดสถานที่และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมนอกบ้านอย่างเช่น การไปโรงเรียน<sup>9</sup> แต่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งยังมีความต้องการและมุ่งหวังที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติ ไปโรงเรียน ไปหาเพื่อน ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนที่โรงเรียนเหมือนวัยรุ่นสุขภาพดีทั่วไป จึงได้ตัดสินใจกลับไปโรงเรียนอีกครั้ง

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมองว่าตนก็เป็นวัยรุ่นคนหนึ่ง มีความต้องการและความตั้งใจในการกลับไปโรงเรียน ภายใต้การรับรู้ข้อจำกัดหรือขอบเขตด้านสุขภาพของตนเองทั้งจากโรคและการรักษา การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง

ที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ ได้ไปพบเพื่อน ได้เรียนหนังสือ ได้รับประทานอาหารกลางวันกับเพื่อน ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียน<sup>10,11</sup> ส่งผลให้การรักษาด้วยเคมีบำบัดเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา และเพิ่มโอกาสในการหายจากโรคเมอเร็ง<sup>12</sup>

ภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนไปคือประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ส่งผลให้การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งไม่เหมือนเดิม เพราะผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งที่ได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดเกือบทุกรายจะมีอาการผมร่วง ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียภาพลักษณ์อย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญและสนใจเรื่องภาพลักษณ์มากกว่าวัยอื่น ๆ จึงทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกไม่แน่นอนกับปฏิกิริยาของเพื่อนต่อภาพลักษณ์ของตนที่เปลี่ยนไป วิตกกังวลเรื่องการถูกเพื่อนล้อเลียน<sup>13</sup> บางคนกลัวการไปโรงเรียน กลัวการเข้าสังคม แยกตัวออกจากสังคม อีกทั้งด้วยข้อจำกัดและภาวะสุขภาพทั้งจากโรคเมอเร็งและผลข้างเคียงของการรักษา ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งไม่สามารถทำกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนเหมือนเพื่อนได้ เช่น กิจกรรมวิชาพลศึกษา กิจกรรมกีฬา กิจกรรมที่ต้องตากแดดเป็นเวลานาน หรือกิจกรรมที่ต้องใช้แรงมาก รวมถึงความเสียต่าง ๆ ทั้งเรื่องการติดเชื้อ การรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตในสถานที่ที่มีผู้คนจำนวนมาก ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งต้องตระหนัก เผื่อระวัง และป้องกันตนเองจากความเสียต่าง ๆ มากกว่าปกติที่เคยทำ

การสนับสนุนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งที่มีความตั้งใจและต้องการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด เพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตปกติในแบบที่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งต้องการ และได้ใช้ชีวิตต่อไปอย่างมีความสุขในแบบที่ตนเลือก<sup>14</sup> ส่งผลให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา ทำให้ผลลัพธ์ทางการรักษาเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น<sup>12</sup> ซึ่งการวางแผนและส่งเสริมให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำได้สำเร็จและเป็นบทบาทที่ท้าทายสำหรับพยาบาลเด็ก นอกจากนี้การตอบสนองความตั้งใจและความต้องการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดยังต้องคำนึงถึงภาวะของโรคเมอเร็งที่ยังคุกคามสุขภาพของผู้ป่วยและส่งผลให้การกลับไปโรงเรียนไม่ใช่เรื่องง่าย รวมทั้งอาจขัดกับแนวปฏิบัติเดิมเรื่องการป้องกันการติดเชื้อระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด ดังนั้นพยาบาลเด็กต้องเข้าใจผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็ง เพื่อให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็ง ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็งให้สามารถกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดได้ การให้การพยาบาลในแบบปัจเจกบุคคล โดยประยุกต์ข้อค้นพบจากการวิจัยเกี่ยวกับการกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็ง รวมทั้งการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคเมอเร็ง

## การกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง

ข้อมูลการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง พบว่าผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งส่วนใหญ่กลับไปโรงเรียนเมื่อหายจากโรคมะเร็ง ในกลุ่มผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่อยู่ระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดพบว่ามักจะกลับไปโรงเรียนหลังได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดไปแล้ว 5 เดือน<sup>15</sup> เพราะอาการของโรคมะเร็งสงบลงจากการตอบสนองการรักษาจากเคมีบำบัด ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้มากขึ้น ร่างกายแข็งแรงจนพร้อมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีรายงานในประเทศในเครือสหราชอาณาจักรพบว่าผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดประมาณร้อยละ 3<sup>16</sup> ในประเทศไทยไม่มีการรายงานสถิติจำนวนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด แต่พบว่าผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่อยู่ในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดกลับไปโรงเรียนในงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณหลายเรื่อง แม้จะไม่มีมีการรายงานสถิติ<sup>17-19</sup> การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงสำหรับผู้ป่วย นอกจากนี้การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการได้รับเคมีบำบัด เป็นการกลับไปโรงเรียนที่แตกต่างจากการไปโรงเรียนตามปกติ เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดด้านสุขภาพและการรักษา อาจเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ เข้าเรียนอย่างน้อย 1 คาบเรียน (1 ชั่วโมง) ต่อสัปดาห์<sup>15</sup> อาจไม่ได้ไปโรงเรียนทุกวัน

เนื่องจากต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหรือพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านในช่วงที่ร่างกายอ่อนเพลียมาก<sup>6</sup> การศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการได้รับเคมีบำบัดซึ่งเป็นการศึกษาในไทย<sup>20</sup> ได้อธิบายถึงการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นว่าเป็นการกลับไปโรงเรียนมาแล้วอย่างน้อย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 1 เดือน โดยผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้กลับไปเรียนหนังสือ เข้าร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน เล่นกับเพื่อน รวมไปถึงการดูแลตนเองขณะอยู่ที่โรงเรียนและการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง เช่น ผู้ปกครอง พยาบาล ครู เพื่อน มีการสื่อสารและทำงานร่วมกัน ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งสามารถกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดได้สำเร็จ<sup>10</sup>

ดังนั้นการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเป็นสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ป่วยและมีผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งจำนวนหนึ่งที่สามารถกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดได้ การสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในแง่ปัจเจกบุคคลที่มีความแตกต่างจากการไปโรงเรียนของวัยรุ่นคนอื่น ๆ ดังข้อค้นพบจากการศึกษาของ รุ่งเทวินทร์ สัมพันธ์ และ สุรศักดิ์ ตรีนัย<sup>20</sup> ที่พบว่า การกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง มาจากความต้องการของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่ต้องการกลับไปเรียนอีกครั้ง ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งยังรับรู้ถึงข้อจำกัด

ของการกลับไปโรงเรียนระหว่างที่ได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัด ซึ่งเกิดจากผลข้างเคียงของเคมีบำบัด รู้สึกไม่แน่นอนกับปฏิกิริยาของเพื่อนต่อภาพลักษณ์ของตนที่เปลี่ยนไป ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งกังวลเรื่องภาพลักษณ์มากที่สุดและมองว่าหากได้รับกำลังใจ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือบุคคลอื่นในโรงเรียน ไม่มีใครล้อเลียนเรื่องรูปลักษณ์ การกลับไปโรงเรียนจะราบรื่นมากกว่านี้ ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งยังมีความรู้สึกไม่คุ้นชิน โดยเฉพาะกับเพื่อนใหม่ที่โรงเรียน โดยผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมองเพื่อนใหม่ว่าเป็นคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จัก ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งไม่สามารถปฏิบัติหรือเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างได้เหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้แรงเยอะ เช่น กิจกรรมกีฬา ละคร งานกีฬา การเดินสวนสนาม

#### เหตุผลและความจำเป็นในการกลับไปโรงเรียน

วัยรุ่นมีความผูกพันกับโรงเรียนตามพัฒนาการของช่วงวัย และผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมองว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งสามารถมีชีวิตที่ปกติได้ การไปโรงเรียนมีความสำคัญมากต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง เพราะให้ความรู้สึกของชีวิตที่เป็นปกติ เกิดความรู้สึกสบายใจ การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งในช่วงขณะอยู่ระหว่างการรักษาเป็นการปฏิบัติตามพันธกิจที่สำคัญ ช่วยให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น และมีความหวังในการมีชีวิตต่อไป<sup>21</sup> นอกจากนี้วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญกับเพื่อนและบุคคลรอบข้าง ต้องการทำกิจกรรมนอกบ้าน ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งก็ยังต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การมีเพื่อนและ

ต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน เพื่อนและบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นทั้งในภาวะปกติและในระยะเจ็บป่วย วัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการสร้างและค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งเป็นพัฒนาการของช่วงวัยที่ส่วนหนึ่งสามารถพัฒนาได้จากการไปโรงเรียนและการเข้าสังคม<sup>22</sup>

การกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดเกิดจากความตั้งใจ และการตัดสินใจของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเอง<sup>20,23</sup> แม้จะรับรู้ถึงความยากลำบากในการกลับไปโรงเรียน และผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของวัยรุ่น<sup>13</sup> สำหรับผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งการกลับไปโรงเรียนเป็นการสร้างความสุขจากสิ่งที่ตนเลือก เลือกที่จะมีความสุขแบบวัยรุ่นคนอื่น ๆ โดยเป็นการกลับไปของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรับรู้กำลังขอบเขต ความสามารถของตนเอง การดูแลตัวเองและการหลีกเลี่ยงสิ่งที่อาจบั่นทอนภาวะสุขภาพขณะอยู่ที่โรงเรียน<sup>11,24</sup>

ในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดโรงเรียนเยียวยาประสบการณ์ในช่วงของการรักษาที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด ความรู้สึกไม่แน่นอน<sup>21</sup> การกลับไปโรงเรียนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู<sup>11</sup> การได้รับกำลังใจจากเพื่อนและครูสร้างคุณค่าและความหวังของการมีชีวิตอยู่เป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อแท้ พร้อมจะสู้กับความเจ็บป่วยและผลข้างเคียงของเคมีบำบัดเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรักษาให้หายจากโรคมะเร็ง<sup>12</sup> ลดภาวะซึมเศร้า<sup>25</sup> นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการและทักษะ

ด้านต่าง ๆ ของชีวิต โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ได้ ค้นหาและพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี<sup>22,26</sup> มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น<sup>15</sup> ได้ดำเนินชีวิตตามที่ต้องการภายหลังจากที่หายจากโรคมะเร็ง ปรับตัวและเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้<sup>11,12</sup> การกลับไปโรงเรียนทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้พบเพื่อน ได้เรียนหนังสือ ได้รับประทานอาหารกลางวันกับเพื่อน ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้ได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ<sup>11</sup> ทำให้การรักษาด้วยเคมีบำบัดเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา และเพิ่มโอกาสในการหายจากโรคมะเร็ง<sup>27</sup> ภายหลังการรับรู้ข้อจำกัดด้านสุขภาพของตนและการรักษา การกลับไปโรงเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งกลับเข้าสู่การใช้ชีวิตปกติ<sup>20</sup>

### ประสบการณ์การกลับไปโรงเรียนระหว่างการได้รับเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง

การกลับได้กลับไปโรงเรียนอีกครั้ง คือ สิ่งช่วยเยียวยาผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์การกลับไปโรงเรียนระหว่างการได้รับเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งพบประเด็นสำคัญดังนี้<sup>20,28</sup>

#### 1. ความสุขของการกลับไปโรงเรียนอีกครั้ง

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกดีใจและมีความสุขมากที่ได้กลับไปโรงเรียนอย่างที่ตั้งหวัง<sup>20</sup> เป็นการกลับไปใช้ชีวิตปกติเหมือนคนอื่น ได้เรียนหนังสือเหมือนนักเรียนปกติทั่วไป ได้เรียนจบพร้อมเพื่อน ได้ถ่ายรูปวันปัจฉิมนิเทศร่วมกับเพื่อน ๆ ภาพเหล่านั้นคือความสุขและเป็น

ความทรงจำที่ดีสำหรับผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง โดยเฉพาะการกลับเข้าสู่สังคมเพื่อนนั้นคือสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกมีความสุข ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่กลับไปโรงเรียนคิดถูกที่ตัดสินใจกลับไปโรงเรียนอีกครั้งแม้จะอยู่ในช่วงระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด เพราะทำให้ได้กลับไปทำในสิ่งที่ชอบร่วมกับเพื่อน การได้อยู่กับเพื่อนทำให้มีความสุข ดังเช่นที่ผู้ป่วยรายหนึ่งกล่าวว่า “มีความสุขมาก ๆ ค่ะ...ได้เจอเพื่อน ได้เรียนกับเพื่อน แล้วก็ได้จบไปพร้อมเพื่อน ๆ แล้วก็ได้รับความรู้ด้วย ได้เจอคนด้วย ได้พูดคุยกับคนอื่นด้วย”

#### 2. ความเครียด ความรู้สึกอาย รู้สึกแตกต่างจากเพื่อน

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่ต้องเผชิญกับความเครียดจากการเรียนไม่ทันเพื่อน และการถูกมองว่าแตกต่างจากคนรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น ผอมลง<sup>13</sup> ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งส่วนใหญ่จึงรู้สึกอายที่ไม่เหมือน อายที่หัวโล้น ไม่สวย เมื่อไปโรงเรียนบางครั้งก็โดนเพื่อนล้อว่าเป็นเด็กหัวโล้น ถูกเรียกว่าไอ้โล้น ปีศาจหัวโล้น ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกอายมากขึ้น<sup>29</sup> ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งจึงไม่อยากให้เพื่อนหรือใครเห็นตัวเองในสภาพที่ศีรษะโล้น อีกทั้งการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง พบว่า ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งถูกจำกัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไม่ได้เข้าร่วมกับเพื่อน ไม่ได้เดินสวนสนาม หรือไม่ได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬา ต้องอยู่ในห้อง ไม่ได้เรียนในบางวิชา เช่น วิชาพลศึกษา ทั้ง ๆ ที่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งอยากเล่น อยากเรียน ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกแตกต่าง

จากเพื่อนคนอื่น ๆ ถ้าครูและเพื่อนไม่เข้าใจความแตกต่างดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเครียดมากขึ้น

### 3. กลับไปโรงเรียนอีกครั้ง แต่ไม่เหมือนเดิม

การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเป็นการกลับไปโรงเรียนอีกครั้งที่ไม่เหมือนเดิม เพราะมีข้อจำกัด คือ ข้อจำกัดในการเรียนและข้อจำกัดในการทำกิจกรรมที่โรงเรียน ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งไม่ได้ไปโรงเรียนทุกวันเหมือนนักเรียนสุขภาพดีปกติทั่วไป โดยในช่วงแรกที่เริ่มกลับไปโรงเรียนเป็นการกลับไปเรียนแค่ครึ่งวัน นอกจากข้อจำกัดในการเรียนผู้ป่วยยังบอกถึงข้อจำกัดในการทำกิจกรรมของโรงเรียนเป็นข้อจำกัดที่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรับรู้ข้อจำกัดว่าตนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ไม่เหมือนเดิม เพราะกิจกรรมเหล่านั้นหนักเกินไปสำหรับร่างกายของเขา และสะท้อนด้วยว่าผู้ป่วยเข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนสามารถเข้าร่วมได้ ผู้ป่วยต้องดูแลตนเอง โดยเฉพาะเรื่อง ป้องกันการติดเชื้อ ขณะอยู่ที่โรงเรียน ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้ว่าหากติดเชื้อจะทำให้มีอาการทรุด แผนการรักษาอาจเปลี่ยนแปลงทำให้ไม่ได้รับเคมีบำบัดตามแผนการรักษา และหากรุนแรงอาจถึงขั้นเสียชีวิตได้ ผู้ป่วยจึงให้ความสำคัญเรื่องการป้องกันการติดเชื้อ อีกทั้งในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเพิ่มการดูแลปกป้องตนเองมากขึ้น หลังจากได้ยาเคมีบำบัดผู้ป่วยจะมีภาวะเม็ดเลือดขาวต่ำ จึงเสี่ยงต่อการติดเชื้อ<sup>30</sup> การกลับไปโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่สาธารณะและมีผู้คนมากมายทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อ และด้วยเหตุผลนี้

ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งส่วนใหญ่ไม่ได้ไปโรงเรียน<sup>6</sup> ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่ตัดสินใจกลับไปโรงเรียนรับรู้ความเสี่ยงนี้ โดยผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งต้องดูแลตัวเองและหลีกเลี่ยงจากสิ่งนี้อาจบั่นทอนสุขภาพ เด็กโรคมะเร็งที่กลับไปใช้ชีวิตปกติ กลับไปโรงเรียน จะมีวิธีการดูแลตนเองโดยไม่รับประทานอาหารที่ไม่สะอาด ไม่รับประทานอาหารหมักดอง ไม่รับประทานผลไม้เน่าและล้างให้สะอาดก่อนปอกและทานทุกครั้ง เพื่อป้องกันการติดเชื้อ<sup>20,31</sup>

### 4. คนรอบข้างช่วยเหลือ

การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง เพื่อนคือบุคคลสำคัญที่อยู่เคียงข้างและคอยช่วยเหลือผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งขณะที่อยู่ที่โรงเรียนและมีครูให้การดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อนของผู้ป่วยดูแลท่วงใด ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด เพราะเพื่อน ๆ รู้ว่าผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งต้องการการดูแลช่วยเหลือโดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้แรงเยอะ ๆ เพื่อนช่วยเรื่องเรียน ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งอยู่ในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด ทำให้ไม่ได้ไปโรงเรียนทุกวัน ครูที่ทราบเรื่องการเจ็บป่วยของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง ทราบเรื่องข้อจำกัดด้านสุขภาพในการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้นครูจึงช่วยเหลือเรื่องเรียนและเรื่องต่าง ๆ อย่างใส่ใจเป็นพิเศษด้วยความเข้าใจ

### 5. คุณค่าและความหวังในการมีชีวิตอยู่ต่อไป

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่กำลังรักษาด้วยเคมีบำบัดคนหนึ่งเล่าว่า แม้มะเร็งจะสร้างความเจ็บปวดให้ร่างกาย สร้างความทุกข์เศร้าให้จิตใจ

แต่แม่เรื่งก็ทำให้ได้เรียนรู้คุณค่าของชีวิต คุณค่าของครอบครัว คุณค่าของความรัก กำลังใจจากคนในครอบครัว และบุคคลรอบข้าง เมื่ออยากไปโรงเรียน อยากไปเรียนหนังสือ ครอบครัวเข้าใจ และให้การสนับสนุน ช่วยหาข้อมูลต่าง ๆ จนผู้ป่วยสามารถกลับไปโรงเรียนได้สำเร็จ ทำให้เห็นคุณค่าของตนเองที่สามารถมีชีวิตได้ปกติเหมือนคนอื่น ๆ และมีความหวังในการมีชีวิตอยู่ต่อไป อีกทั้งการกลับไปโรงเรียนทำให้ได้พบกับเพื่อน ๆ และเมื่อเพื่อนรู้ว่าผู้ป่วยเด็กไม่สบาย จะให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะเพื่อนสนิท จะเข้ามาเล่นด้วย ช่วยสอนหนังสือ ช่วยดูแลไม่ให้ผู้ป่วยถูกแกล้งจากเพื่อนคนอื่น บางครั้งเพื่อนก็มาส่งผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งที่บ้านหลังเลิกเรียน<sup>29</sup> การได้รับกำลังใจจากเพื่อน ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกดีใจ มีความสุข ผ่อนคลาย ไม่คิดมาก มีกำลังใจ เห็นคุณค่าของตนเอง และลดความเศร้าโศกลงได้<sup>32</sup>

#### 6. ยอมรับ และการปรับตัว กลับไปใช้ชีวิตปกติ

โรคมะเร็ง ด้วยการรักษามีความซับซ้อน ยาวนาน และมีผลข้างเคียง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งต้องยอมรับและปรับตัวต่อความเจ็บป่วยจากการศึกษาของ สุรศักดิ์ ตรีนิย และ วราภรณ์ ชัยวัฒน์<sup>14</sup> ศึกษาเรื่อง ประสบการณ์การเจ็บป่วยของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว พบว่าผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง ยอมรับการเจ็บป่วยแต่ไม่ยอมแพ้ พยายามสู้เพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ด้วยการปรับตัวและพยายามกลับไปใช้ชีวิตปกติไปโรงเรียน ไปเล่นกับเพื่อน แต่เป็นการกลับไป

ใช้ชีวิตปกติที่มีขอบเขตตามกำลังของตัวเอง เรียนรู้การดูแลตัวเองและหลีกเลี่ยงจากสิ่งนี้อาจส่งผลต่อภาวะสุขภาพ และจากบทความเรื่อง บทเรียนล้ำค่าจากมะเร็งของลูก ซึ่งเป็นเรื่องราวของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งคนหนึ่ง แม้ในช่วงแรกของการรักษาเด็กอาจจะยังไม่เข้าใจเรื่องโรคมะเร็งและการรักษา แต่มารดาได้อธิบายและสอนด้วยคำง่าย ๆ ที่เด็กสามารถเข้าใจได้ ทำให้เด็กเข้าใจการรักษาที่ต้องได้รับ และยอมรับการรักษาจากทีมแพทย์ อีกทั้งเด็กยังคงมีชีวิตปกติ ไปเที่ยว ไปว่ายน้ำ วิ่งเล่นกับเพื่อน ทำทุกอย่างเหมือนน้องชายฝาแฝดที่มีสุขภาพดี ไปโรงเรียนตามปกติ บางวันเข้าไปโรงพยาบาล บ่ายไปโรงเรียน<sup>30</sup>

#### 7. กำลังใจทำให้อยากอยู่ต่อ

เมื่อกลับไปโรงเรียนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้พบเพื่อนและครู ทั้งเพื่อนและครูให้กำลังใจให้สู้กับโรคมะเร็งและการรักษา ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมีกำลังใจในการรักษาและอยากมีชีวิตอยู่ต่อไป<sup>20</sup> ทั้งเพื่อนและครูจะคอยสอบถามและให้กำลังใจอยู่เสมอทั้งก่อนและหลังไปรับเคมีบำบัด ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกดีและมีกำลังใจในการสู้กับโรคมะเร็งและผลข้างเคียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการรักษา ผู้ป่วยรายหนึ่งกล่าวว่า “.....แล้วแบบว่าอยู่โรงเรียนเพื่อนก็ให้กำลังใจเยอะ.....ครูก็ให้กำลังใจอย่างจ๊ะจ๊ะครับ ..... ก็ให้กำลังใจตัวเองแบบว่า “เออ ถ้าเขา (ครู) ให้กำลังใจเราแล้ว เราก็ต้องสู้ต่อไป” ครับ... แบบว่าอย่าไปยอมแพ้มัน”

การกลับไปโรงเรียนทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้รับกำลังใจจากเพื่อน ครู ทำให้รู้สึกมีกำลังใจในการสู้กับโรคมะเร็งและผลข้างเคียง

ของการรักษา พยายามดูแลตนเองจากความเสียหายต่าง ๆ ทำให้การรักษามีความต่อเนื่อง สามารถรับเคมีบำบัดได้ตามแผนการรักษา จึงมีส่วนทำให้อาการของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งดีขึ้น

### **การสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดผ่านกรอบความคิดเชิงระบบ**

#### **กรอบแนวคิดเชิงระบบ (Systematic framework)**

กรอบแนวคิดเชิงระบบเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับระบบที่เป็นองค์รวม ทุก ๆ อย่างที่อยู่ในระบบล้วนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันในแง่ของการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่ง กรอบแนวคิดเชิงระบบชี้ให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและผลย้อนกลับ นำไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง<sup>32</sup>

การสนับสนุนให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งที่ตั้งใจและต้องการกลับไปโรงเรียนสามารถกลับไปโรงเรียนได้ตามความต้องการที่ตั้งใจสามารถนำกรอบแนวคิดเชิงระบบมาช่วยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง มีเครื่องมือเป็นส่วนประกอบของการดำเนินการ เช่น แนวทางปฏิบัติ/คู่มือ เพื่อช่วยเหลือการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง แนวทางการพยาบาลเพื่อสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนเป้าหมายของผลลัพธ์คือการกลับโรงเรียนได้ตามความต้องการที่ตั้งใจของผู้ป่วย ดังนั้นสิ่งที่นำเข้ามาพิจารณาซึ่งมาจากงานวิจัยประสบการณ์การกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่น

โรคมะเร็งและการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ ความต้องการ ความตั้งใจของผู้ป่วย และความพร้อมทางด้านร่างกายส่วนกระบวนการของระบบที่มุ่งสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนก็คือ การได้รับการช่วยเหลือจากคนรอบข้าง การตระหนักถึงข้อจำกัดของสุขภาพ การดูแลตนเองที่มากขึ้น ผลผลิตของระบบคือ การได้กลับไปโรงเรียนอีกครั้งที่ไม่เหมือนเดิม โดยมีผลย้อนกลับคือ ความสุขของการกลับไปโรงเรียนอีกครั้ง และผลลัพธ์ของระบบคือผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ ส่งผลให้การรักษาด้วยเคมีบำบัดเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา

การสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดผ่านกรอบความคิดเชิงระบบ ที่เชื่อมโยงข้อค้นพบจากงานวิจัยที่มาจากประสบการณ์การกลับไปโรงเรียนในระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง เชื่อมโยงไปสู่เหตุผลและความจำเป็นในการกลับไปโรงเรียน รวมทั้งผลของการกลับไปโรงเรียนระหว่างการได้รับเคมีบำบัด ขอบเขตของระบบการสนับสนุนการกลับไปเรียนนี้อยู่ภายใต้บริบทของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด ทั้งนี้ในส่วนแนวทางการปฏิบัติ/คู่มือ เพื่อช่วยเหลือการกลับไปเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง พยาบาลสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การกลับไปเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง<sup>20</sup> และการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องมาเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเป็นแนวทางการปฏิบัติ/คู่มือ เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยวัยรุ่น

โรคมะเร็งที่ต้องการและมีความตั้งใจที่จะกลับไปโรงเรียนให้สามารถกลับไปโรงเรียนได้สำเร็จ

### **บทบาทของพยาบาลต่อการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด**

#### **บทบาทการเป็นผู้ประสานงาน**

พยาบาลต้องติดต่อประสานงานระหว่างผู้ปกครอง ครู เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน และพยาบาลอนามัยโรงเรียน ในการเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง เพื่อร่วมกันช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติในแบบที่ต้องการ เพื่อให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้ใช้ชีวิตต่อไปอย่างมีความสุขในแบบที่ตนเลือก<sup>14</sup> มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น<sup>15</sup> และได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดอย่างต่อเนื่องตามแผนการรักษา ทำให้ผลลัพธ์ทางการรักษาเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เป็นบทบาทที่ท้าทายสำหรับพยาบาลเด็ก เพราะการตอบสนองความต้องการดังกล่าวอาจขัดกับแนวปฏิบัติเดิมเรื่องการป้องกันการติดเชื้อระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด ดังนั้นพยาบาลเด็กต้องเข้าใจผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็ง เพื่อให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งช่วยเหลือ สนับสนุนผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งให้สามารถปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นได้ เพื่อให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในช่วงของการรักษาด้วยเคมีบำบัด และพัฒนาเป็นแนวทาง/คู่มือในการปฏิบัติการพยาบาลต่อไป อีกทั้งการกลับไปโรงเรียนทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น<sup>15</sup> ช่วยลดภาวะซึมเศร้า<sup>19</sup> ได้รับการสนับสนุนทางสังคม

จากเพื่อน คุณครู และครอบครัว<sup>11</sup> กำลังใจจากเพื่อน คุณครู และครอบครัวสร้างความค่าและความหวังของการมีชีวิตอยู่ เป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อแท้ พร้อมจะสู้กับความเจ็บป่วย และอยากรักษาให้หายจากโรคมะเร็ง<sup>12</sup>

#### **บทบาทการให้ข้อมูล**

พยาบาลควรเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและบุคคลรอบข้างว่า ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งสามารถมีกิจกรรมประจำวัน ไปโรงเรียน ทำงานได้ตามปกติ ออกกำลังกายได้พอควรหลังได้รับเคมีบำบัด แต่หากผู้ป่วยอ่อนเพลียควรนอนพักฟื้นภายหลังได้รับเคมีบำบัด 1-2 วันที่บ้าน แต่หากมีอาการไข้สูงมากกว่า 38 องศาเซลเซียส ท้องเสียรุนแรง หายใจลำบาก คลื่นไส้อาเจียนรุนแรง อ่อนเพลียมาก อาจพักรักษาตัวในโรงพยาบาล<sup>33</sup> การกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้าง เช่น พยาบาล ผู้ปกครอง คุณครู และเพื่อน โดยมีผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งเป็นศูนย์กลาง

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้รับการสนับสนุนให้กลับไปโรงเรียนตั้งแต่เริ่มได้รับการวินิจฉัย และดำเนินต่อไปตลอดเส้นทางของการรักษา<sup>10</sup> และพบว่า ระยะเวลาที่เริ่มกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งแตกต่างกัน มีตั้งแต่หลังได้รับการวินิจฉัย ในระหว่างการรักษา ไปจนถึงหลังเสร็จสิ้นขบวนการรักษา<sup>5,6,34</sup> ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภาวะสุขภาพ สภาพจิตใจ การสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง<sup>11</sup> จากการศึกษาของ Sandeberg, Johansson, Bjork, & Wettergren<sup>15</sup> ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ของ

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกับการกลับไปโรงเรียนของเด็กโรคมะเร็งในระหว่างการรักษา ที่ประเทศสวีเดน พบว่า ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งที่มีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพที่ดี แข็งแรงพอก็จะกลับไปโรงเรียน โดยผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็ง 71 ราย (ร้อยละ 70) ของกลุ่มตัวอย่าง กลับไปโรงเรียนหลังได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดไปแล้ว 5 เดือน โดยเป็นการได้กลับไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ได้อยู่กับเพื่อน ได้เรียนหนังสือ ซึ่งอาจเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ เข้าเรียนอย่างน้อย 1 คาบเรียน (1 ชั่วโมง) ต่อสัปดาห์

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การกลับไปโรงเรียนทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยลดภาวะซึมเศร้า<sup>19</sup> อีกทั้งทำให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและคุณครู ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อแท้ พร้อมจะสู้กับความเจ็บป่วย และอยากรักษาให้หายจากโรคมะเร็ง<sup>7</sup> มีความหวังในการมีชีวิตอยู่ต่อไป<sup>14,21</sup> เพื่อให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในช่วงของการรักษาด้วยเคมีบำบัด การพัฒนาแนวทาง/ คู่มือในการปฏิบัติการพยาบาลคือสิ่งที่มีความจำเป็น การกลับไปโรงเรียนทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยลดภาวะซึมเศร้า<sup>19</sup> อีกทั้งทำให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและคุณครู ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งรู้สึกเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อแท้ พร้อมจะสู้กับความเจ็บป่วย และอยากรักษาให้หายจากโรคมะเร็ง<sup>7</sup>

ผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งไม่ได้กลับไปโรงเรียนทุกราย เพราะการกลับไปโรงเรียนไม่ใช่เรื่องง่าย พยาบาลควรประเมินความต้องการในส่วนนี้ผ่านการประเมินทางการพยาบาล โดยการให้ผู้ป่วยบอกเล่าถึงความต้องการและความตั้งใจในการกลับไปโรงเรียน การให้การพยาบาลเพื่อสนับสนุนการกลับไปโรงเรียนของผู้ป่วยวัยรุ่นโรคมะเร็งระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัดสามารถเริ่มต้นผ่านกรอบความคิดเชิงระบบที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดทางการพยาบาลที่เฉพาะเจาะจง

### References

1. Berk LE. Child Development. 9th ed. New York: Pearson Education; 2017.
2. Suwantararat N., 5 cancers in children [Internet]. 2019 [cited 2021 October 10]. Available from:<https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/%E0%B8%A1%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B9%87%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%81>
3. Adamson PC, Bagatell R, Balis FM, Blaney SM. General principles of chemotherapy. In Pizzo PA, Pollack DG Principles and practice of pediatric oncology. 6th ed. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2011.

4. Rodgers CC. The Child with Cancer. In Hockenberry MJ, Wilson D. (Eds.). Wong's nursing care of infants and children (10th ed.). St Louis: Elsevier Health Sciences; 2015.
5. Brimeyer C, Northup J, McCarthy A. The adolescent with cancer's school re-entry experience: exploration of predictors and successful outcomes (Doctoral Dissertation, Philosophy in Psychological and Quantitative Foundations). University of Iowa. USA; 2012.
6. Donnan BM, Webster T, Wakefield CE, Dalla-Pozza L, Alvaro F, Lavoipierre J, et al. What about school? Educational challenges for children and adolescents with cancer. *Educ Dev Psychol*. 2015; 32(1): 23-40.
7. Baden LR, Swaminathan S, Angarone M, Blouin G, Camins BC, Casper C, et al. Prevention and treatment of cancer-related infections, Version 2.2016, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc Netw*. 2016; 14(7): 882-913.
8. Lekdamrongku P. Nursing Management and Assessment of Febrile Neutropenia (FN) Risks in Cancer Patients Treated with Chemotherapy: The Role of Nurses. *TJNC*. 2015; 30(1): 5-15. (in Thai)
9. Tsimicalis A, Genest L, Stevens B, Ungar WJ, Barr R. The impact of a childhood cancer diagnosis on the children and siblings' school attendance, performance, and activities: A qualitative descriptive study. *J Pediatr Oncol Nurs*. 2018; 35(2): 118-31.
10. Selwood K., Hemsworth S, Rigg J. Children with cancer: quality of information for returning to school. *Nurs Child Young People*. 2013; 25(5): 14-8.
11. Thompson AL, Christiansen HL, Elam M, Hoag J, Irwin MK., Pao M, et al. Academic continuity and school reentry support as a standard of care in pediatric oncology. *Pediatr Blood Cancer*. 2015; 62(S5): 805-17.
12. Klerlhee T, Wiroonpanich W, Punthmatharith B. Spiritual Well-Being Experience of Adolescents with Cancer. *SCNJ*. 2018; 5(2): 102-18. (in Thai)
13. Williamson H, Harcourt D, Halliwell E, Frith H, Wallace M. Adolescents' and parents' experiences of managing the psychosocial impact of appearance change during cancer treatment. *J Pediatr Oncol Nurs*. 2010; 27(3): 168-75.
14. Treenai S, Chaiyawat W. Illness Experience of Adolescent Patients with Leukemia. *TJNC*. 2006; 21(3): 47-60. (in Thai)

15. Sandeberg AM, Johansson E, Bjork O, Wettergren L. Health-related quality of life relates to school attendance in children on treatment for cancer. *J Pediatr Oncol Nurs*. 2008; 25(5): 265-74.

16. Boles JC, Winsor DL. My school is where my friends are: interpreting the drawings of children with cancer. *J Res Child Educ*. 2019; 33(2): 225-41.

17. Ponyiem P, Sakdisthanont S, Siripul P. Correlation of Emotional Control and Quality of Life in Adolescents with Cancer. *TJNMP*. 2019; 6(2): 16-29. (in Thai)

18. Drillings J, Schilling E. The school reentry process in North Carolina schools for children with pediatric cancer (Graduate School, Specialist in School Psychology). University of Western Carolina. USA; 2016.

19. Helms AS, Schmiegelow K, Brok J, Johansen C, Thorsteinsson T, Simovska V, Larsen HB. Facilitation of school re-entry and peer acceptance of children with cancer: a review and meta-analysis of intervention studies. *Eur J Cancer Care*. 2016; 25(1): 170-9.

20. Samphan R, Treenai S. Experiences of Returning to School during Chemotherapy of Adolescents with Cancer. *Nursing J*. 2022; 49(4): 330-43. (in Thai)

21. Askins MA, Moore III BD. Preventing neurocognitive late effects in childhood cancer survivors. *JCN*. 2008; 23(10): 1160-71.

22. Berk LE. *Child Development*. (9th Ed). New York: Pearson Education; 2017.

23. Pini S, Gardner P, Hugh-Jones S. How and why school is important to teenagers with cancer: outcomes from a photo-elicitation study. *J Adolesc Young Adult Oncol*. 2019; 8(2): 157-64.

24. Treenai S, Chaiyawat W. Illness Experience of Adolescent Patients with Leukemia. *TJNC*. 2006; 21(3): 47-60. (in Thai)

25. Helms AS, Schmiegelow K, Brok J, Johansen C, Thorsteinsson T, Simovska V, et al. Facilitation of school re-entry and peer acceptance of children with cancer: a review and meta-analysis of intervention studies. *Eur J Cancer Care*. 2016; 25(1): 170-9.

26. Bruce BS, Newcombe J, Chapman A. School liaison program for children with brain tumors. *J Pediatr Oncol Nurs*. 2012; 29(1): 45-54.

27. Treenai S, Chaiyawat W, Yunibhand J. Returning to normality among adolescents with leukemia receiving chemotherapy (Doctoral dissertation, Philosophy Program in Nursing Science). Chulalongkorn University. Thailand; 2013.

28. Boles JC, Winsor DL. “My school is where my friends are”: interpreting the drawings of children with cancer. *J Res Child Educ.* 2019; 33(2): 225-41.

29. Pharnit J, Chaiyawat W. Illness Experience of School Age Patients with Leukemia. *TJNC.* 2007; 22(3): 40-54. (in Thai)

30. Baden LR, Swaminathan S, Angarone M, Blouin G, Camins BC, Casper C, et al. Prevention and treatment of cancer-related infections, Version 2.2016, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc.* 2016; 14(7): 882-913.

31. Wachirachai P. Valuable lessons from your child's cancer [Internet]. date unknown [cited 2019 May 17]. Available from: [http://www1.si.mahidol.ac.th/km/sites/default/files/u11/pcare\\_2.pdf](http://www1.si.mahidol.ac.th/km/sites/default/files/u11/pcare_2.pdf)

32. Punaglom N. The Grief Assessment in Adolescent with Cancer. *Journal of Nursing Science & Health.* 2013; 36(1): 149-57. (in Thai)

33. Lookrak S, Chiracharat M, Sirilerttrakul S, Khonmun J. A guide to self-care during chemotherapy (4th ed.). Bangkok: Cancer Center, Center for Excellence, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital; 2013.

34. Choquette A, Rennick JE, Lee V. Back to school after cancer treatment: Making sense of the adolescent experience. *Cancer Nurs.* 2016; 39(5): 393-401.